

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 199

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 8. juuni 2026

Algus 11.10, lõpp 12.40

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Maria Haas (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Reili Rand, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Kiia Väli (konsultant)

Kutsutud: Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna kiirguse ja tuumaohutuse valdkonna juht Marilyn Jaska, Siseministeeriumi nõunik Reelika Runnel (2. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi ehituse ja elukeskkonna osakonna ehitustegevuse valdkonnajuht Liisi Pajuste ja teede- ja raudteeosakonna juhataja Ain Tatter (3. päevakorrapunkt); Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalpoliitika osakonna nõunik Taavi Kurvits ja õigusosakonna nõunik Elis-Ketter Mürsepp (4. päevakorrapunkt); Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna pressinõunik Maris Meissaar (1.-5. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõu (856 SE) teise lugemise ettevalmistamise jätkamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (743 SE) teise lugemise ettevalmistamise jätkamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud postiseaduse, konkurentsiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) teise lugemise ettevalmistamise jätkamine
5. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu majanduskomisjoni nädala (08.06.2026-14.06.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäeval, 8.06.2026 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõu (856 SE) teise

lugemise ettevalmistamise jätkamine

3. Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (743 SE) teise lugemise ettevalmistamise jätkamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud postiseaduse, konkurentsiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) teise lugemise ettevalmistamise jätkamine
5. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäeval, 9.06.2026 kell 14.00

1. Riigikogu liikmete Valdo Randpere, Madis Timpsoni ja Marek Reinaasi algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (835 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Ülevaade riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ elluviimisest taristuministri valdkonnas
3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Komisjoni rakendusmääruse eelnõu, millega määratakse kindlaks võrdlusaluse muudetud väärtused LHÜde tasuta eraldamiseks ajavahemikul 2026-2030 vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikele 2
4. Konkurentsivõime eksperdikogu ülevaade 2026. a konkurentsivõime raporti vahearuandest
5. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäeval, 11.06.2026 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud energiaharta lepingu tõlgendamise ja kohaldamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (921 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud tuumaenergia ja -ohutuse seaduse eelnõu (856 SE) teise lugemise ettevalmistamise jätkamine

Marek Reinaas sõnas, et komisjoni 2. juuni istungil jäi seisukoht kujundamata mõne muudatusettepaneku (ME) kohta, mida käsitletakse käesoleval komisjoni istungil.

Järgnevalt asuti ME-de tutvustamise ja seisukohtade kujundamise juurde.

[...]

2. Teha eelnõus järgmised muudatused:

2.1. Asendada eelnõus sõna „hädaolukord“ sõnaga „kriisiolukord“ vastavas käändes.

***Selgitus:** Muudatusega viiakse eelnõu kooskõlla kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega (668 SE), milles kriiside ühtse lahendamise huvides võetakse senise hädaolukorra ja kõrgendatud kaitsevalmiduse asemel kasutusele tsiviil- ja riigikaitse kriise ühendav koondmõiste „kriisiolukord“.*

2.2. Asendada eelnõu § 7 lõikes 1 sõnad „riiklikul ohuhinnangul“ sõnadega „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangutel“.

***Selgitus:** Muudatusega asendatakse mõiste „riiklik ohuhinnang“ sõnastusega „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangud“. Muudatus muudab regulatsiooni selgemaks ja ühtlustab sõnastuse kriisiolukorra ja riigikaitse seaduses kasutatud terminoloogiaga, kus kasutatakse samuti sõnastust „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangud“. Sõnastus „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangud“ täpsustab, kelle hinnanguid tuleb arvesse võtta,*

ning võimaldab hõlmata erinevate pädevate valitsusasutuste hinnanguid vastavalt konkreetsele ohule või riskile. See väldib mõiste „riiklikud ohuhinnangud” võimalikku ebaselgust ega kitsenda hinnangute andjate ringi üksnes teatud asutustega.

2.3. Muuta eelnõu § 18 lõike 2 punktid 12 ja 13 ning sõnastada need järgmiselt:

„12) — mõju riigi julgeolekule, sealhulgas riigi sõjalise kaitsmise tagamisele ja riigi eelhoiatusvõimele ning riigikaitseliste _____ ehitiste töövõime tagamisele;

13) vastavus valitsusasutuste esitatud ohuhinnangutele.“.

Selgitus: Eelnõu § 18 lõike 2 punktis 12 täpsustatakse tuumakäitise asukohavaliku hindamiskriteeriumi sõnastust ning asendatakse varasem loetelu selgema ja üldistusastmelt sobivama käsitlusega. Asukohavalikul tuleb hinnata mõju riigi julgeolekule, sealhulgas riigi sõjalise kaitsmise tagamisele, riigi eelhoiatusvõimele ning riigikaitseliste ehitiste töövõime tagamisele. Muudatus toetab kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega kujundatavat laia riigikaitse käsitust, mille kohaselt tuleb riigi kaitsmisel ja selleks valmistumisel arvestada nii sõjalisi kui ka mittesõjalisi võimeid ja ressursse. Seetõttu on põhjendatud asendada senine kitsam loetelu üldisema viitega riigi julgeolekule, sõjalise kaitsmise tagamisele, eelhoiatusvõimele ja riigikaitseliste ehitiste töövõimele. Muudatus ei muuda sisuliselt hinnatavate asjaolude ulatust, vaid koondab varasemalt eraldi nimetatud riigikaitseliste huvid laiemasse riigi julgeoleku raamistikku. Senise viitega riigikaitse, Kaitseväe ja Kaitseväe tegutsemisvabadusele ning riigikaitse planeeringute ja objektide kaitse vajadustele hõlmatud eesmärgid sisalduvad ka uues sõnastuses. Samas võimaldab uus regulatsioon hinnata tuumakäitise võimalikku mõju terviklikumalt kõigile riigi julgeoleku seisukohalt olulistele võimetele ja taristule, vältides vajadust loetleda seaduses üksikuid asutusi, planeeringuid või objekte. Sõnastuse täpsustamise eesmärk on tagada tehnoloogianeutraalne ja ajakindel regulatsioon, mis võimaldab arvestada muutuvate julgeolekuvajaduste ning riigikaitseliste võimete arenguga, säilitades samal ajal asukohavaliku hindamisel senise sisulise kaitsetaseme.

Sõnastus tagab, et hinnatakse kõiki olulisi riigikaitseliste mõjusid, kuid välditakse dubleerimist ja ebaselge õigusliku sisuga mõistete kasutamist.

Punkti 13 muudatusega täpsustatakse tuumakäitise planeerimisel asukohavaliku otsuses hinnatavate asjaolude sõnastust. Varasema sõnastuse „julgeolekuasutuste ja Kaitseväe esitatud ohuhinnangud” asemel kasutatakse sõnastust „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangud”. Muudatuse eesmärk on tagada, et asukohavaliku otsuses oleks võimalik arvesse võtta kõigi pädevate valitsusasutuste ohuhinnanguid, mitte üksnes julgeolekuasutuste ja Kaitseväe hinnanguid. Tuumakäitise kavandamine võib puudutada erinevaid julgeoleku-, riigikaitse-, toimepidevus-, füüsilise kaitse, küberjulgeoleku ja kriisivalmiduse aspekte. Seetõttu ei ole põhjendatud piirata ohuhinnangute esitajaid seaduse tasandil üksnes julgeolekuasutuste ja Kaitseväega. Muudatus on kooskõlas kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse põhimõttega, mille järgi kriisideks valmistumine ja riigikaitse ei ole üksnes üksikute asutuste ülesanne, vaid eeldab pädevate valitsusasutuste koostööd ja rollisalgust. Seetõttu võimaldab viide valitsusasutuste ohuhinnangutele ning üldisem riigikaitseline hindamiskriteerium arvesse võtta kõiki asjakohaseid riske ja pädevusi, piiramata hindamist üksnes Kaitseväe või julgeolekuasutuste vaatega.

2.4. Muuta eelnõu § 19 lõike 1 punkt 8 ja sõnastada see järgmiselt:

„8) kavandatava asukoha mõju _____ riigi sõjalise kaitsmise tagamisele ja riigikaitseliste _____ ehitiste töövõime tagamisele, sealhulgas väljaõppe-, harjutus- ja operatiivtegevuse vajadustele. “.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse asukoha hindamise aruandes hinnatava riigikaitseliste kriteeriumi sõnastust ning viiakse see kooskõlla § 18 muudatusega. Sõnastusest jäetakse välja

eraldi viide Kaitseväge tegutsemisvabadusele ning kriteerium esitatakse üldisemalt mõjuna riigi sõjalise kaitsmise tagamisele ja riigikaitse ehitiste töövõime tagamisele. Seejuures säilib kohustus hinnata mõju väljaõppe-, harjutus- ja operatiivtegevuse vajadustele. Muudatus on kooskõlas kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse põhimõttega, mille järgi kriisideks valmistumine ja riigikaitse ei ole üksnes üksikute asutuste ülesanne, vaid eeldab pädevate valitsusasutuste koostööd ja rollisegust. Seetõttu võimaldab viide valitsusasutuste ohuhinnangutele ning üldisem riigikaitseline hindamiskriteerium arvesse võtta kõiki asjakohaseid riske ja pädevusi, piiramata hindamist üksnes Kaitseväge või julgeolekuasutuste vaatega.

2.5. Asendada eelnõu § 57 lõikes 1, § 59 lõigetes 1 ja 4 ning § 60 lõike 3 punktis 1 sõnad „hädaolukorra seadus“ sõnadega „kriisiolukorra ja riigikaitse seadus“ vastavas käändes.

Selgitus: Muudatusega viiakse eelnõu kooskõlla kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega (668 SE), milles hädaolukorra seadus tunnistatakse kehtetuks ning milles sisaldunud regulatsioon viidi kriisiolukorra ja riigikaitse seadusesse.

2.6. Muuta eelnõu § 85 ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 85. Tuumakäitise ja -materjali füüsiline kaitse

(1) Tuumakäitise ja -materjali füüsiline kaitse tuleb tagada:

1) valitsusasutuste esitatud ohuhinnangute põhjal, arvestades riigi julgeolekukeskkonna muutusi ning tuumkütusetsükli ja sellega seotud tegevuste ___ arengut;

2) tuumamaterjali kategooria ja tuumakäitise riskitasemele vastava tüüpohu profiili või kaitse kavandamise aluseks oleva ohu põhjal, tagades füüsilise kaitse vastavuse võimalikele ohtudele;

3) ___ alaliselt ja ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsemeetmete ning nende rakendamise tingimuste ___ korra kohaselt, kui tuumakäitis ja -materjal on määratud kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel alaliselt või ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

(2) Tuumakäitise ja -materjali füüsilise kaitse nõuded, tüüpohu profiili ja kaitse kavandamise aluseks oleva ohu määramise korra, tuumamaterjali kategoriseerimise alused ning turvaplaani nõuded ja õppuste korraldamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(3) Tuumaohutusloa omanik vastutab oma tegevuse julgeoleku ja füüsilise kaitse eest ning on kohustatud:

1) tuumamaterjali kategooria ja tuumakäitise riskitaseme põhjal töötama välja ja rakendama turvameetmeid, mis on kooskõlas kehtiva tüüpohu profiiliga või kaitse kavandamise aluseks oleva ohuga;

2) koostama tuumakäitise turvaplaani;

3) korraldama turvaplaani katsetamiseks turvaõppuseid;

4) lisama loataotlusele kirjelduse riskihinnangu, kavandatavate turvameetmete ning sidepidamise ja koostöö korralduse kohta korrakaitseorganite ja teiste osapooltega, kes vastutavad tuumakäitise turvalisust ohustavatele intsidentidele reageerimise eest, ning koostöö ja vastutuse ülemineku korralduse kirjelduse, kui intsidenti käsitletakse kriisiolukorrana;

5) tagama tuumakäitises füüsilise kaitse meetmete rakendamise ja valmisoleku valitsusasutuste esitatud ohuhinnangute, tüüpohu profiili või kaitse kavandamise aluseks oleva ohu kohaselt;

6) korraldama töötajate taustakontrolli;

7) viivitamata teavitama ___ pädevat asutust igast intsidendist, mis võib ohustada tuumakäitise turvalisust;

8) rakendama meetmeid kadunud või varastatud tuumamaterjali või muu radioaktiivse materjali leidmiseks ja tagasisaamiseks;

9) rakendama meetmeid tuumakäitise vastu suunatud mehitamata süsteemidest tuleneva ohu ennetamiseks, avastamiseks ja tõrjumiseks ning võimaliku ründe või intsidendi tagajärgede leevendamiseks valitsusasutuste esitatud ohuhinnangute, tüüpohu profiili või kaitse kavandamise aluseks oleva ohu kohaselt.

(4) Kaitsepolitseiamet, Kaitsevägi või muu _____ valitsusasutus võib tuumaohutusloa omajale _____ kõrgendatud ohu või _____ riigikaitse kriisiolukorra ajal anda tuumakäitise kaitseks juhiseid ja kehtestada lisakaitsemeetmeid ____.

Selgitus: Muudatusega viiakse eelnõu kooskõlla kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega (668 SE).

Paragrahvi 85 lõike 1 punktis 1 ja lõike 3 punktides 5 ja 9 asendatakse sõnad „riiklike ohuhinnangute“ sõnadega „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangute“. Muudatus muudab regulatsiooni selgemaks ja ühtlustab sõnastuse kriisiolukorra ja riigikaitse seaduses kasutatud terminoloogiaga, kus kasutatakse samuti sõnastust „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangud“.

Sõnastus „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangud“ täpsustab, kelle hinnanguid tuleb arvesse võtta, ning võimaldab hõlmata erinevate pädevate valitsusasutuste hinnanguid vastavalt konkreetsele ohule või riskile. See väldib mõiste „riiklikud ohuhinnangud“ võimalikku ebaselgust ega kitsenda hinnangute andjate ringi üksnes teatud asutustega.

Lõike 1 punktis 3 asendatakse mõiste „riigikaitseobjekt“ sõnadega „alaliselt või ajutiselt kaitstav olulise tähtsusega objekt“. Lisatakse selge viide, et juhul kui tuumakäitis või tuumamaterjal on määratud kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse alusel alaliselt või ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks, kohaldatakse selle kaitsele ka vastavat olulise tähtsusega objekti kaitsemeetmete ja nende rakendamise korda, arvestades TEOSes sätestatud erisusi. Täpsustus on vajalik normide koostoime selgitamiseks: tuumakäitise ja tuumamaterjali kaitse peab olema kooskõlas üldise riikliku kriisi- ja riigikaitseraamistikuga, kuid tuumavaldkonna eripära tõttu tuleb samal ajal säilitada TEOSes sätestatud tuumaspetsiifilised nõuded.

Lõikes 2 tehtava muudatusega täpsustatakse volitusnormi. Ekslikult oli sätte tekstist jäänud välja viide tuumakäitisele, kuigi füüsilise kaitse nõuded peavad hõlmama nii tuumamaterjali kui ka tuumakäitist. Samuti täiendatakse volitusnormi turvaplaani nõuete ja õppuste korraldamise korra kehtestamiseks, varasemalt oli sellele viidatud muudatusega väljajäetavas lõikes 4.

Paragrahvi 85 lõike 4 sõnastust täpsustatakse ja viiakse see kooskõlla kriisiolukorra ja riigikaitse seaduses kasutatava terminoloogiaga. Varasem sõnastus „eriolukorra, kõrgendatud julgeolekuohu või sõjalise või hübriidkonflikti ohu tõttu“ asendatakse sõnastusega „kõrgendatud ohu või riigikaitse kriisiolukorra ajal“. Muudatus on vajalik, kuna eriolukord on eelkõige katastroofi või loodusõnnetuse lahendamiseks ette nähtud õiguslik režiim, seega on sätte eesmärki silmas pidades selgem kasutada mõistet „riigikaitse kriisiolukord“, mis kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse kohaselt käsitleb olukordi, kus esineb oht riigi julgeolekule või põhiseaduslikule korrale ning mille lahendamiseks võib vajaduse korral välja kuulutada erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra. Seetõttu võimaldab viide riigikaitse kriisiolukorrale hõlmata ühtse mõistena erinevaid riigi julgeolekut ja riigikaitset mõjutavaid olukordi, vältides samal ajal üksikute kriisirežiimide loetlemist. Seetõttu jäetakse sättest välja ka väljend „sõjalise konflikti ohu tõttu“. Samuti asendatakse mõiste „kõrgendatud julgeolekuoht“ mõistega „kõrgendatud oht“, mis on kooskõlas kriisiolukorra ja riigikaitse seaduses kasutatava terminoloogiaga. Mõiste „hübriidkonflikt“ jäetakse sättest välja, kuna see ei ole Eesti õigusaktides üheselt kasutatav ega piisavalt piiritletud õigusmõiste. Sõnastus „muu julgeoleku või riigikaitse valdkonnas pädev asutus“ asendatakse sõnastusega „muu valitsusasutus“, et võimaldada

arvestada ka nende valitsusasutuste pädevust, kelle ülesanded seonduvad konkreetse ohuliigiga, näiteks küberohuga. See on kooskõlas ka eelnõus tehtud muudatusega, mille kohaselt kasutatakse ohuhinnangute puhul sõnastust „valitsusasutuste esitatud ohuhinnangud”. Lisaks jäetakse välja fraas „seadusest tuleneva pädevuse kohaselt”, kuna eelnõu § 85 lõige 4 on ise erinorm, mis annab nimetatud asutustele aluse tuumaohutusloa omajale tuumakäitise kaitseks juhiseid anda ja lisakaitsemeetmeid kehtestada. Muudatus muudab sätte selgemaks, väldib ebaselgete mõistete kasutamist ning võimaldab ohuolukorras tuumakäitise kaitseks paindlikult reageerida.

2.7. Muuta eelnõu § 110 lõike 1 punkt 1 ja sõnastada see järgmiselt:
„1) relvakonflikti, vaenutegevuse, kodusõja või ülestõusu tagajärjel;“.

Selgitus: Muudatusega asendatakse termin „relvastatud konflikt“ terminiga „relvakonflikt“, et viia see kooskõlla kriisiolukorra ja riigikaitse seaduses kasutatud terminoloogiaga.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Mari Tānav lausus, et ME kohta kujundati seisukoht eelneval istungil, kuid vahepeal on tõusetunud vajadus ME-d veel täiendada. Seega ME osas võiks käesoleval istungil komisjon uuesti seisukoha võtta.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Muuta eelnõu § 9 lõige 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(1) Keelatud on mis tahes tegevus, mis on suunatud tuumarelva, tuumalõhkeseadme või radioaktiivset materjali laiali paiskava vahendi loomisele, arendamisele, valmistamisele, hankimisele, omamisele, kasutamisele või nendele tegevustele kaasaaitamisele, samuti tuumamaterjali või muu radioaktiivse materjali ____ kasutamine nimetatud eesmärkidel.“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse keelatud tegevuste sõnastust. Senine sõnastus „tuumamaterjali või muu radioaktiivse materjali mis tahes mitterahumeelne kasutamine“ asendatakse kitsama ja õigusselgema sõnastusega, mille kohaselt on keelatud tuumamaterjali või muu radioaktiivse materjali kasutamine nimetatud eesmärkidel (s.o tuumarelva, tuumalõhkeseadme või radioaktiivset materjali laiali paiskava vahendi loomise, arendamise, valmistamise, hankimise, omamise või kasutamise eesmärgil). Muudatus ei kitsenda tuumarelva leviku tõkestamise lepingu ega muude rahvusvaheliste kohustuste täitmist, vaid täpsustab, et tuumaenergia ja -ohutuse seaduse (TEOS) § 9 reguleerib tsiviilotstarbelise tuumaenergia ja tuumamaterjali kasutamise raamistikus tuuma- ja radioaktiivse materjali kõrvaesuunamise keeldu relvastusega seotud eesmärkidel. Muudatus väldib tõlgendust, nagu reguleeriks TEOS üldiselt riigikaitse või liitlaste kaitsekoostööd, mis ei ole käesoleva seaduse reguleerimisese.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Reelika Runnel andis ülevaate, millised arengud ja arutelud on seoses kõnealuse ME-ga toimunud.

Mario Kadastik tundis huvi, kas nt liitlastele teenuste osutamine kvalifitseerub ettepanekus sõnastatud tegevustele kaasaaitamisena.

Reelika Runnel sõnas, et sellistele tegevustele ei kohaldata tuumaenergia ja -ohutuse seadust (TEOS). See toimub rahvusvaheliste lepingute alusel. Seega seda ei tule riigi enda tsiviilloomaprogrammi reguleerivates õigusaktides rõhutada. Muudatus ei piira riigikaitselisi tegevusi või kollektiivkaitselõpingutest tulenevat.

Tõnis Mölder lausus, et kui olemas on üldised regulatsioonid ja lepingud, mis teemat reguleerivad, siis tekib küsimus, miks see muudatus Eesti seadusandlusesse üldse tuleb lisada. Ühelt poolt lisatakse tuumaregulatsiooni kaitsetemaatikat, kuid teatud küsimuste puhul jällegi öeldakse, et teemat ei ole vaja kõnealuse seaduse raames reguleerida.

Marily Jaska ütles, et keelatud tegevused on tuumarelvade tõkestamise konventsiooniga reguleeritud. Eesti on konventsiooni liige, mis tähendab, et riik ise ei tohi tuumarelvade arendada ja Eesti puhul on tegemist rahumeelse programmiga. Teatud teemade jaoks on aga eraldi rahvusvahelised lepingud.

Tõnis Mölder küsis, kas peale 2. juuni istungit on riigiasutuste vahel ME-ga seotud teemal suhtlust toimunud.

Marily Jaska lausus, et sõnastus on Kaitseministeeriumiga läbi arutatud. Nemad lähtuvad loomulikult eelkõige oma seisukohast, mitte rahvusvahelisest tuumaõigusest. Oluline on rõhutada, et tegemist on tsiviilotstarbel seadusega.

Rene Kokk lausus, et kaitseasutustelt oleks ME osas oluline saada selge seisukoht. Kõneleja uuris, kas ME osas on olemas ka Riigikogu riigikaitsekomisjoni hinnang.

Mari Tänav sõnas, et majanduskomisjon küsis riigikaitsekomisjonilt eelnõu kohta arvamust. Nende arvamuses toodi välja, et tuleks jälgida 668 SE-ga (kriisilukorra ja riigikaitse seadus) tehtavaid muudatusi ja viia need omavahel kooskõlla. Ühtlasi tõi riigikaitsekomisjon välja, et tuumajaamu ei ole sõjaliselt rünnatud. Kõnealuste sätete kohta riigikaitsekomisjoni arvamuses midagi välja toodud ei olnud.

Komisjoni liikmed arutasid, kuidas ME-ga edasi liikuda ja leidsid, et toetavad ME-d, kuid soovivad enne eelnõu teist lugemist Kaitseministeeriumilt või nende allasutustelt kinnitust, et selline sõnastus on neile sobilik.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
[...]

6. Täiendada eelnõu §-i 21 lõikega 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„(4) Vabariigi Valitsus esitab eelhinnangu, eriplaneeringu detailse lahenduse ja oma seisukohad Riigikogule, kes langetab otsuse tuumajaama või tuumakäitise ehitamise kohta.“.

Selgitus: Tuumajaam või muu tuumakäitis on riigi jaoks kõrgendatud keskkonna-, majandus- ja julgeolekuriskiga ehitis. Seepärast peaks lõpliku otsuse ehitamise kohta langetama Riigikogu, mitte Vabariigi Valitsus.

12. juunil 2024. aastal võttis Riigikogu vastu otsuse „Tuumaenergia Eestis kasutuselevõtu toetamine”. Selle seletuskirjas on öeldud järgmist: „Kõnealuse Riigikogu otsusega ei anta õigust ehitada Eestisse tuumaelektrijaam. Tegemist on tuumaenergia kasutuselevõtu protsessi esimese sammuga, mis võimaldab alustada ettevalmistusi järgmiste otsustuskohadeni viivateks tegevusteks. Järgmise otsustuskohana kuulub Riigikogu pädevusse Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse vastuvõtmine tuumaregulaatori loomiseks. Seejärel tuleks vastu võtta tuumaenergia ja -ohutuse seadus ning valdkondliku puutumusega seaduste muutmise seadused. Õigusaktide eelnõude menetlemise käigus tuleb langetada ka otsus, milliste järgmiste otsustuspunktide puhul, nagu tuumaelektrijaama asukoha valimiseks tehtava riigi eriplaneeringu vastuvõtmine ning ehitus- ja käitamisloa andmine, tuleks otsustuspädevus anda Riigikogule.”

Riigikogu otsuse punkt 2 ütleb “Energiamajanduse arengukavas aastani 2035 käsitleda tuumaenergia kasutuselevõttuga kaasnevaid mõjusid, et tagada energia varustuskindlus kliimanetraalsele energiatootmisele üleminekul.”

Käesoleva aasta jaanuaris Vabariigi Valitsuse poolt vastu võetud arengukava ei käsitle tuumaenergia kasutuselevõttuga kaasnevaid mõjusid, need on hindamata. Eeltoodut arvestades tuleb tuumajaama või tuumakäitise ehitamise lõplik otsustusõigus anda Riigikogule, kes saab teha otsuse eriplaneeringust ja eelhinnangust lähtuvalt.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, Jaak Aab ja Andre Hanimägi

Juhtivkomisjon: ARVESTADA OSALISELT, vt muudatusettepanekut nr 7 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
[...]

Eelnõu algataja esindaja seisukoht: Ei toeta.

Kliimaministerium ei toeta ettepanekut anda tuumajaama või muu tuumakäitise ehitamise lõplik otsustusõigus Riigikogule. Kliimaministeriumi hinnangul ei suurendaks kavandatav muudatus sisuliselt Riigikogu kontrollivõimalusi, kuid muudaks keerukaks haldusmenetluse ülesehituse ja vastutusahelad ning muudaks Eestis väljakujunenud võimude lahususe ja tasakaalustatuse süsteemi.

Eelnõukohane lahendus lähtub põhiseaduslikust pädevuste jaotusest, mille kohaselt individuaalsete haldusotsuste tegemine kuulub täidesaatvale võimule, samal ajal kui Riigikogu kujundab õigusraamistikku (TEOSE vastuvõtmine), teostab poliitilist kontrolli, ning saab kasutada ulatuslikke järelevalvemehhanisme kogu protsessi vältel.

Kehtivas õiguses on Riigikogul piisavad ja tõhusad vahendid, et osaleda tuumaenergia kasutuselevõtu protsessis, teostada selle üle poliitilist kontrolli ning vajadusel sekkuda.

Riigikogu roll tuumaenergia kasutuselevõtul ei piirdu üksnes seaduste vastuvõtmisega. Riigikogu kontrollifunktsioon ja võimalused täidesaatva võimu tegevust suunata ning hinnata tulenevad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest. Selle seaduse alusel võib Riigikogu moodustada nii eri- kui ka uurimiskomisjone, kellele on antud ulatuslikud õigused vajaliku teabe kogumiseks ja järelevalve teostamiseks.

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 22 kohaselt on komisjonil õigus nõuda Vabariigi Valitsuselt ja täidesaatva riigivõimu asutustelt oma tööks vajalikke andmeid, kutsuda komisjoni ette valitsuse liikmeid ning kaasata komisjoni istungitele ametnikke ja teisi asjatundjaid. Uurimiskomisjonil on veelgi laiemad õigused – komisjon võib kutsuda enda ette isikuid, nõuda dokumente ja selgitusi ning kutsutud isikutel on kohustus komisjoni ette ilmuda ja küsimustele vastata. Tegemist on sisuliselt parlamentaarse kontrolli tugevate

instrumentidega, mis võimaldavad Riigikogul saada põhjalikku ülevaadet tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamisest, riskidest, mõjude hindamisest ja haldusotsuste tegemisest. Lisaks annab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 23¹ komisjonidele võimaluse koostada oma pädevusvaldkonnas raporteid nii järelevalve teostamiseks kui ka oluliste küsimuste sisuliseks läbitöötamiseks. Raport võib sisaldada ka komisjoni liikmete eriarvamusi ning selle võib esitada Riigikogule arutamiseks olulise tähtsusega riigielu küsimusena. Seega on Riigikogul võimalik tuumaenergia kasutuselevõtu küsimusi regulaarselt parlamentaarsesse arutellu tuua, hinnata täidesaatva võimu tegevust ning kujundada poliitilisi seisukohti kogu protsessi vältel.

7. Teha eelnõus järgmised muudatused:

7.1. Muuta eelnõu § 21 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Kui pädev asutus on menetluse tulemusel veendunud, et võimalik on teha positiivne eelhindangu otsus, siis ta esitab eelhindangu otsuse eelnõu Vabariigi Valitsusele _____.“.

7.2. Täiendada eelnõu § 21 lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„(4) Vabariigi Valitsus esitab Riigikogule käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud otsuse eelnõu kohta seisukoha Riigikogu otsuse eelnõuna 60 päeva jooksul eelhindangu otsuse eelnõu saamisest arvates.

(5) Riigikogu võtab vastu otsuse Vabariigi Valitsuse seisukoha heakskiitmise või heaks kiitmata jätmise kohta.“.

7.3. Jätta välja eelnõu § 22 lõike 1 punktist 8 lauseosa „ja Vabariigi Valitsus on andnud seisukoha“.

7.4. Täiendada eelnõu § 22 lõiget 1 punktiga 9, muutes vastavalt järgmise punkti numeratsioonini, järgmises sõnastuses:

„9) Riigikogu on otsusega Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhindangu otsuse eelnõu kohta heaks kiitnud.“.

7.5. Täiendada eelnõu § 23 lõiget 1 punktiga 4 järgmises sõnastuses:

„4) Riigikogu jätab heaks kiitmata Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhindangu otsuse eelnõu kohta.“._

Selgitus: Paragrahvi 21 lõikes 3 sätestatakse pädeva asutuse kohustus esitada eelhindangu otsuse eelnõu Vabariigi Valitsusele üksnes juhul, kui pädev asutus on menetluse tulemusel jõudnud järeldusele, et eelhindangu otsuse eelnõu võib olla positiivne. Sätte eesmärk on eristada olukordi, kus otsustuspädevus jääb pädevale asutusele, olukordadest, kus otsustusse kaasatakse Vabariigi Valitsus ja Riigikogu. Kui pädev asutus jõuab menetluses järeldusele, et positiivse eelhindangu andmise eeldused ei ole täidetud, teeb pädev asutus negatiivse otsuse kehtiva pädevusjaotuse kohaselt ise ning sellist otsust ei ole põhjendatud esitada Vabariigi Valitsusele ega Riigikogule. Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu kaasamine on seega ette nähtud üksnes sellises menetlusetapis, kus pädeva asutuse erialase hinnangu kohaselt ei esine välistavaid asjaolusid ning küsimus on positiivse eelhindangu andmise võimalikkuses. Paragrahvi 21 lõikes 4 sätestatakse Vabariigi Valitsuse roll pädeva asutuse eelhindangu otsuse eelnõu alusel seisukoha kujundamisel. Vabariigi Valitsus ei tegutse üksnes pädeva asutuse eelnõu edastajana, vaid kujundab pädeva asutuse esitatud eelhindangu otsuse eelnõu ja selle põhjenduste alusel oma seisukoha. Vabariigi Valitsuse seisukoht vormistatakse Riigikogule esitatava Riigikogu otsuse eelnõuna. Selline sõnastus tagab menetluse selguse: pädev asutus koostab eelhindangu otsuse eelnõu, Vabariigi Valitsus kujundab selle alusel poliitilis-valitsusliku seisukoha ning Riigikogu otsustab Vabariigi Valitsuse seisukoha heakskiitmise või heaks kiitmata jätmise. Lõikes sätestatakse ka 60-päevane tähtaeg, mille

jooksul Vabariigi Valitsus peab esitama Riigikogule vastava otsuse eelnõu. Tähtaja kehtestamise eesmärk on vältida menetluse põhjendamatut venimist ning tagada õigusselgus nii pädevale asutusele, arendajale kui ka teistele menetlusosalistele.

Paragrahvi 21 lõikes 5 sätestatakse Riigikogu pädevus võtta vastu otsus Vabariigi Valitsuse seisukoha heakskiitmise või heaks kiitmata jätmise kohta. Riigikogu otsus ei asenda pädeva asutuse tehtavat erialast, tehnilist, ohutuslikku ega keskkonnavalast hindamist. Need kriteeriumid hinnatakse läbi pädeva asutuse menetluses. Riigikogu roll on anda Vabariigi Valitsuse seisukohale poliitilise tasandi hinnang. Riigikogu ei hinda uuesti pädeva asutuse poolt juba tuvastatud asjaolusid, vaid otsustab, kas Vabariigi Valitsuse kujundatud seisukoht on laiemast riiklikust ja poliitilisest vaatest aktsepteeritav. Eelkõige võiks Riigikogu lähtuda energia-, julgeoleku- või keskkonnapoliitika kaalutlustest. Energiapoliitilised kaalutlused võivad puudutada näiteks riigi pikaajalist energiavarustuskindlust, energiasüsteemi arengusuundi ja tuumaenergia kasutamise seotud strateegilisi valikuid. Julgeolekupoliitilised kaalutlused võivad puudutada riigi julgeoleku, toimepidevuse, kriisikindluse ja strateegilise taristu kaitsega seotud aspekte. Keskkonnapoliitilised kaalutlused võivad puudutada eelkõige lõpppladustuspäiga rajamise ja pikaajalise kasutamise seotud laiemaid keskkonnapoliitilisi valikuid, arvestades, et konkreetne keskkonnavalane ja ohutusalane hindamine toimub pädeva asutuse menetluses.

Paragrahvi 22 lõike 1 punktiga 9 sätestatakse pädeva asutuse positiivse eelhindangu ühe tingimusena, et Riigikogu on Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhindangu otsuse eelnõu kohta heaks kiitnud. Juhul, kui Riigikogu oma otsusega otsustab Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhindangu otsuse eelnõu kohta jätta heaks kiitmata, siis pädev asutus positiivset eelhindangut anda ei saa.

Paragrahvi 23 lõike 1 punktiga 4 sätestatakse, et pädeva asutuse poolt positiivse eelhindangu andmisest keeldumise aluseks on muuhulgas see, kui Riigikogu jätab heaks kiitmata Vabariigi Valitsuse seisukoha eelhindangu otsuse eelnõu kohta.

Majanduskomisjon

Mari Tānav andis ülevaate eelneval istungil üles jäänud küsimusest, milles paluti Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna (ÕAO) hinnangut seoses häälteenamise nõude lisamise küsimusega. ÕAO hinnangul mõte, mille kohaselt TEOS-esse lisatavas Riigikogu otsuse sättes võiks ette näha Riigikogu koosseisu häälteenamise nõude, on õiguslikult kaheldav ja mittesoovitav, kuna Põhiseaduse § 104 näeb väga konkreetselt ette aktide loetelu, mille vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus. Hoolimata tuumaenergia kasutuselevõtu küsimuse olulisusest ei anna eelnimetatud Põhiseaduse paragrahv mingit õiguslikku alust ega põhistust kohaldada Riigikogu vastavale otsusele Riigikogu koosseisu häälteenamise nõuet. Siinkohal on asjakohane Põhiseaduse § 73, mille kohaselt Riigikogu aktid võetakse vastu poolthäälteenamisega, kui Põhiseadus ei näe ette teisiti. Kõneleja nõustus, et tavaseadusega sellist piirangut ette näha ei saa. Põhiseadus ning Riigikogu kodu- ja töökorra seadus annavad ette piirid, mille raames tegutseda.

Jaak Aab lausus, et sellise otsuse näol on tegemist väga oluliste kohustuste võtmisega. Juriidiliselt võib hinnata, mis on Põhiseaduse vaates nõutav ja mis mitte, kuid on selge, et sellise mõjuga otsust ei ole varasemalt aruteluks olnud.

Mari Tānav sõnas, et kui selline Riigikogu otsuse eelnõu Riigikogule esitatakse, siis nõunik iga konkreetse eelnõu puhul hindab, milline häälteenamine on vastuvõtmiseks vajalik. Juhul, kui näiteks konkreetselt võetakse riigile suuremahulised rahalised kohustused, siis selline eelnõu

ilmselt nõuab koosseisu häälteenamust. Seda vaadatakse igakordselt, kui selline eelnõu on menetluses. Küll aga ei soovitata lahendust, et näha igal juhul ette koosseisu häälteenamuse nõue. Kõneleja küsis ÕAO-lt arvamust ka selle kohta, kas kõnealune seadus ehk TEOS võiks liigituda Põhiseaduse § 104 vastava sätte alla, mis näeb ette, et poolthäälteenamusest kõrgem häälteenõue on ka sellisel juhul, kui on riigi varalistesse kohustustesse puutuvad seadused. Ka selles osas leidis ÕAO, et see seadus ei liigitu otseselt riigi varalistesse kohustustesse puutuvaks seaduseks.

Õnne Pillak lausus, et tegemist on tõesti olulise otsusega. Samas on TEOS-e arutelu puhul räägitud läbi erinevate osapooltega, et sellel oleks võimalikult laiapõhjaline toetus. Reaalsuses võiks toetus olla veelgi suurem kui ainult 51 poolthäält ja see peakski eesmärk olema. Seetõttu ei jääks kõneleja koosseisu häälteenamuse nõude soovi juurde pikalt peatuma.

Tõnis Mölder ütles, et riigile rahaline kohustus vaieldamatult tuumariigina kaasneb, mistõttu võiks koosseisu häälteenamuse nõue eelnõus sees olla. Ehkki arusaadavalt üldine soov oleks, et otsuse vastuvõtmisel oleks Riigikogu toetus igal juhul veelgi suurem. Kõneleja palus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ME (nr 6) osas täpsustust, kuidas seal seda mõeldud oli.

Jaak Aab sõnas, et esialgses eelnõus ei olnud Riigikogul protsessi juures üldse otsustusõigust, mida sooviti fraktsiooni ettepanekuga lisada. Küll aga ei sisalda nende esitatud ettepanek häälteenõudesse puutuvat.

Rene Kokk uuris, et kui Riigikogu sooviks, et tegemist oleks 51 poolthääle otsusega, siis millised on selleks võimalused. Tuleb arvestada, et tegemist on väga kaaluka otsusega.

Mari Tānav lausus, et sellisel juhul tuleks pigem üle vaadata Põhiseaduse või Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse sätteid.

Mario Kadastik ütles, et ÕAO tõi välja, et kuna otsuse eelnõu sisu ei ole võimalik ette määrata, siis on keeruline 51 poolthääle nõuet eelnevalt seaduses ette näha. Kui otsuse eelnõu tuleb menetlusse, siis selle sisu põhjal hinnatakse, mis on selle mõju ja kui see on arvestatav, siis sinna tuleb ka 51 poolthääle nõue. Seega suure tõenäosusega võib 51 hääle nõue igal juhul tulla.

Marek Reinaas lausus, et võib olla ei ole tõesti mõistlik, et Riigikogu komisjon hakkab häälteenõude üle otsustama, kuna seda võidakse hakata hiljem tihti ära kasutama ja pidevalt soovi korral häälteenõudeid muuta.

Jaak Aab uuris, et kui komisjon hääletab ME nr 7 poolt, siis kuidas arvestatakse ME-d nr 6.

Mari Tānav lausus, et juhul kui ME nr 6 esitajad on nõus, siis kui ME nr 7 leiab komisjoni toetuse, saaks komisjon ME-d nr 6 arvestada osaliselt.

Jaak Aab sõnas, et on sellega nõus.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

Eelnõu algataja esindaja seisukoht: Eelnõu algataja oli varasemalt seisukohal, et kehtiv õiguskord annab Riigikogule piisavad võimalused tuumaenergia kasutuselevõtu protsessi üle parlamentaarse kontrolli teostamiseks ning täidesaatva võimu tegevuse suunamiseks ja hindamiseks. Riigikogul on võimalik kasutada nii komisjonide järelevalvepädevust, olulise tähtsusega riigielu küsimuse arutelu kui ka muid parlamentaarse kontrolli vahendeid.

Arutelude tulemusel peab eelnõu algataja siiski põhjendatuks täiendava poliitilise otsustuskoha lisamist eelhinnangu menetlusse. Muudatusega nähakse ette, et juhul kui pädev asutus on menetluse tulemusel jõudnud järeldusele, et võimalik on teha positiivne eelhinnangu otsus, esitatakse otsuse eelnõu Vabariigi Valitsusele, kes kujundab selle alusel seisukoha ning esitab selle Riigikogule otsustamiseks.

Selline lahendus tugevdab Riigikogu rolli tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistamise olulises etapis ning annab rahvaesindusele selge võimaluse kujundada poliitiline seisukoht enne, kui arendajal tekib võimalus liikuda edasi tuumakäitise ehitusloa taotlemise suunas.

Samas säilib eelnõu algataja põhimõtteline seisukoht, et Riigikogu otsus ei asenda ega tohi ümber hinnata pädeva asutuse erialast, tehnilist, ohutuslikku ega keskkonnaalast hindamist. Tuumaohutuse, kiirgusohutuse, tuumajulgeoleku, tehnilise sobivuse ja muude erialaste nõuete täitmist hindab pädev asutus oma menetluses seaduses sätestatud alustel. Riigikogu roll on anda Vabariigi Valitsuse kujundatud seisukohale poliitilise tasandi heakskiit või jätta see heaks kiitmata.

Muudatus võimaldab seega suurendada menetluse poliitilist legitiimsust ja läbipaistvust, säilitades samal ajal pädeva asutuse sõltumatuse, ohutushinnangute erialase iseloomu ning põhiseadusliku pädevuste jaotuse.

[...]

17. Muuta eelnõu § 91 ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 91. Välismaalase ja välisriigis elanud isiku esitatavad lisadokumendid

(1) Kui isik ei ole Eesti Vabariigi kodanik või kui ta on elanud välisriigis vähemalt kuus kuud viimase viie aasta jooksul, esitab ta lisaks käesoleva seaduse § 90 lõikes 2 nimetatud andmetele järgmised andmed:

- 1) osalus äriühingutes ja nende juhtimises;
- 2) osalus kaitseväeteenistuses või sõjaväelises väljaõppes;
- 3) karistusandmed ja andmed käimasolevate kriminaal- või väärteomenetluste kohta.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmed esitatakse tõlgituna eesti või inglise keelde ja kinnitatuna tunnistuse ehk apostilliga, kui välislepingust ei tulene teisiti.“

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse eelnõu § 91 pealkirja, lisades sellesse viite välisriigis elanud isikule. Kehtiv pealkiri viitab üksnes välismaalasele, kuid sätte sisu kohaldub ka isikule, kes on viimase viie aasta jooksul elanud välisriigis vähemalt kuus kuud, sõltumata tema kodakondsusest. Muudatus on vajalik, kuna välisriigis elamine ei muuda Eesti kodaniku välismaalaseks. Välismaalaste seaduse tähenduses on välismaalane isik, kes ei ole Eesti kodanik. Seetõttu ei kajastanud senine pealkiri täpselt sätte reguleerimisala. Pealkirja täiendamine sõnadega „välisriigis elanud isiku“ muudab sätte pealkirja kooskõlaliseks lõike 1 sisuga ning väldib eksitavat muljet, nagu kohalduks lisadokumentide esitamise nõue üksnes välismaalastele.

Lõike 1 punktis 2 tehtava muudatusega asendatakse termin „sõjaline väljaõpe“ terminiga „sõjaväeline väljaõpe“, et viia see kooskõlla kaitseväeteenistuse seadusega (KVTS).

Lõikes 2 tehtava muudatusega asendatakse sõna „dokumendid“ sõnaga „andmed“, kuna lõikes 1 on nimetatud just andmed, mitte dokumendid.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

[...]

21. Muuta eelnõu § 108 ja sõnastada see järgmiselt:**„§ 108. Tuumajäätmete vastutav käitleja ja tuumamaterjali vastutav vedaja**

(1) Pädev asutus võib oma otsusega tunnistada tuumamaterjali vedaja või tuumajäätmete käitleja vastutavaks isikuks käitaja asemel, kui:

- 1) tuumamaterjali vedaja või tuumajäätmete käitleja on seda taotlenud;
- 2) taotlejal on käesoleva seaduse §-s 111 sätestatud nõuetele vastav kehtiv tagatis;
- 3) käitaja, kes vastutab vastutava käitleja käideldavate tuumajäätmete ____ või ____ vastutava vedaja veetava tuumamaterjaliga seotud tuumakahjustuse eest, on sellega nõus.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul käsitletakse vastutavat isikut kui käitajat kas tuumamaterjali või ____ -jäätmete suhtes.“.

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse sätte sõnastust. Selles paragrahvis peab olema kaks vastutava isiku kategooriat: tuumamaterjali vedaja ja tuumajäätmete käitleja. Eelnõu senise sõnastuse järgi ei ole see selge ning on kohati ka ekslik (tuumamaterjali käitleja ja tuumajäätmete vedaja) ehk muudatusettepanekuga muudetakse vastutavate isikute terminid õigeks. Samuti mõistetakse Viini konventsiooni tähenduses radioaktiivseid jätmeid tuumajäätmetena ja TEOSse reguleerimisalas on tuumajäätmete käitlemine, mitte radioaktiivsete jätmete käitlemine nagu on eelnõu lõikes 2. Muudatused ei ole sisulised ega põhimõttelised, vaid on korrastavad ning täpsustavad.

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

[...]

Otsustati:

2.1. Taotleda Riigikogu juhatuselt menetlusedokumentide kättesaadavuse aja lühendamist ja uueks tähtajaks määrata 9.06 kl 17.00 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Reili Rand, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (743 SE) teise lugemise ettevalmistamise jätkamine

Marek Reinaas sõnas, et komisjoni 2. juuni istungil jäi seisukoht kujundamata muudatusettepaneku (ME) kohta, mis puudutab sidetaristu rajamist tee-ehitusel. Samuti on lisandunud vajadus ühe ME täiendavaks käsitlemiseks.

Järgnevalt asuti ME-de tutvustamise ja seisukohtade kujundamise juurde.

[...]

7. Muuta eelnõu § 1 punkt 8 (uues numeratsioonis punkt 11) ja sõnastada see järgmiselt:

„11) paragrahvi 11 lõike 2 punktid 1–5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) struktuuri terviklikkust, sealhulgas vastupidavust, konstruktsioonilist tugevust, kasutatavust ja stabiilsust;

2) tuleohutust, sealhulgas evakuatsiooni- ja päästevajadusi;

2¹) varjendi rajamist;

3) hügieenitingimusi ja kaitset tervist kahjustava mõju eest;

4) kasutamise ohutust ja ligipääsetavust;

5) mürakaitset ja akustilisi omadusi; _____“;“.

Selgitus: Vastavalt MTÜ Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühendus esitatud ettepanekule jäetakse Ehs § 11 lõike 2 punkt 6 võrreldes kehtiva sõnastusega muutmata. Mõiste „soojuskasutus“ all peetakse silmas pigem nõuet ehitise soojapidavuse kohta, mistõttu ei anna esialgselt eelnõus kasutatud mõiste CPR-i¹ tegelikku mõtet terviklikuna edasi.

Lisaks täiendatakse punktide loetelu punktiga 2¹ varjendi rajamise kohta, kuna pärast seaduseelnõu Riigikogule esitamist tehti ehitusseadustikus muudatus, mis jõustub 01.07.2026.

Majanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Örne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

[...]

14. Muuta eelnõu § 1 punkt 88 (uues numeratsioonis punkt 93) ja sõnastada see järgmiselt:

„93) seadustikku täiendatakse §-dega 92¹–92³ järgmises sõnastuses:

„§ 92¹. Riigitee

(1) Riigitee on riigiteeks määratud riigile kuuluv tee või riigi poolt avalikuks kasutamiseks määratud eratee. Riigiteel täidab omaniku ülesandeid Transpordiamet.

(2) Tee määratakse riigiteeks, kui tee vastab riigitee põhitunnustele, mis on eelkõige rahvusvahelise liikluse teenindamine ning riigi eri piirkondade ja laiemal avaliku huvi või majandusmõjuga sihtpunktide vahelise ühenduse tagamine, arvestades tee ehitustehnilist lahendust, teenindatava liikluse iseloomu ning riigiteede ühtse liikluse ja teehoiukorralduse tagamise üldpõhimõtet.

(3) Tee määrab riigiteeks Transpordiamet haldusaktiga.

(4) Riigitee liigid kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 92². Riigitee koosseisus elektroonilise side taristu rajamise võimaldamine

Liiklusseaduse § 1¹ lõikes 1 nimetatud teehoiukavas nähakse ette kulutused tee toimimiseks ebavajalike elektroonilise side võrgu passiivsete elementide rajamiseks, välja arvatud juhul, kui see ei ole võimalik teehoiusnõuetest tulenevalt ning tingimusel, et selle opereerimise ja haldamise korraldamiseks on sõlmitud elektroonilise side võrgu haldava sihtasutuse või elektroonilise side ettevõtjaga sellekohane leping.

§ 92³. Kohalik tee

Kohalik tee on kohaliku omavalitsuse üksusele kuuluv ja kohaliku liikluse korraldamiseks või muuks kohaliku omavalitsuse üksuse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõigetes 1–2¹ sätestatud ülesande täitmiseks vajalik tee või tema poolt avalikuks kasutamiseks määratud eratee. Kohalik tee määratakse kohaliku omavalitsuse üksuse haldusaktiga. Kohalikul teel täidab omaniku ülesandeid kohaliku omavalitsuse üksus.“;“.

Selgitus: Muudatusega lisatakse uus paragrahv riigitee koosseisus elektroonilise side taristu rajamise võimaldamiseks, mistõttu muutub paragrahvide numeratsioon. Riigitee koosseisus

elektroonilise side taristu rajamise võimaldamine sätestatakse paragrahvis 92² ja kohalik tee sätestatakse muutmata kujul paragrahvis 92³.

Muudatusettepaneku peamine ajend on luua alused ennetavaks taristu rajamiseks ühisehituse sünergia eeliseid ära kasutades, et vältida hilisemaid lisakulusid ja olukordi, kus näiteks juba rajatud või rekonstrueeritud teid tuleb hiljem sidevõrgu rajamise eesmärgil uuesti ümber ehitada ja riigiteedel selleks korduvaid kaevetöid teha. Pakutud lahendus on kooskõlas riigi üldiste kuluefektiivsuse ning maksuvahendite säästliku kasutamise eesmärkidega. Muudatuse eesmärk on tagada elektroonilise side taristu kulutõhus rajamine riigiteede ehitamise ja rekonstrueerimise käigus ning vältida hilisemat sama maa-ala korduvat üleskaevamist. Säte lähtub põhimõttest, et kui riigitee ehitamise või rekonstrueerimise käigus tehakse kaevetöid, siis rajatakse eelduste olemasolu korral ühtlasi ka elektroonilise side võrgu jaoks vajalikud passiivsed elemendid.

Ettepanekuga luuakse seega õiguslik alus ja sätestatakse tingimused, et riigitee ehitamisel ja rekonstrueerimisel rajatakse elektroonilise side võrgu passiivseid elemente ka siis, kui need ei ole vajalikud tee toimimiseks ja liikluse korraldamiseks, kuid on vajalikud elektroonilise side võrgu väljaarendamiseks ning sideteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks. Kuivõrd Transpordiamet riigiteede haldajana ei oma elektroonilise side alast pädevust ning puudub ka selge õiguslik alus teehoiuvahenditest vajadusel sidetaristu rahastamiseks, siis muudatusettepaneku kohaselt tuleb Transpordiametil sõlmida asjakohane leping elektroonilise side valdkonnas pädeva isikuga, sihtasutusega (näiteks Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutusega) või side ettevõtjaga.

Kahe tingimuse samaaegne täitmine – tegevuse kavandamine Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatavas teehoiukavas ning lepingu olemasolu – tagab, et sidetaristu rajamine on vajaduspõhiselt planeeritud, rahastuse olemasolul elluviidav ning praktilise kasutuspotentsiaaliga. Kohaldatava lepinguliigi valikul lähtutakse nii riigivaraseadusest, riigihangete seadusest kui haldusmenetluse seadusest, lepingus määratakse poolte õigused ja kohustused, sealhulgas kasutusõiguste seadmise tingimused, projekti tehniliste tingimuste andmise kord ning koostöö üldine korraldus.

Teehoiuvahendite sihtotstarvet ja selle piiratust arvestades on kavandatud rajada tee toimimiseks ebavajalikest sidevõrgu elementidest vaid passiivsed elemendid. Praktikas rajatakse selliseid elemente juhul, kui projekti koostamisel on elektroonilise side võrku haldav lepingupool andnud vajalikud tehnilised tingimused ning võtnud nende opereerimise ja haldamise korraldamise kohustuse. Elektroonilise side võrgu passiivsete elementide all peetakse silmas sidetoru, multitoru, kaitsetoru ja kaeve. Kaabel passiivsete elementide alla ei kuulu.

Taristu haldamine ja kasutusse andmine korraldatakse lepingu alusel elektroonilise side võrku haldava sihtasutuse või elektroonilise side ettevõtja kaudu. Riigi roll piirdub passiivse sidetaristu rajamise korraldamisega tee ehitamise või rekonstrueerimise käigus.

Majanduskomisjon

Ain Tatter lausus, et komisjoni soov on, et teehoiukavas nähakse ette kulutused, sõnastuses välja toodud väljend „nähakse ette kulutused“ tähendab, et pannakse valitsusele konkreetne kohustus. Teehoiukava ei kiida heaks Kliimaministeerium ega Transpordiamet, selle kehtestab Vabariigi Valitsus. Eelnevalt mainitud sidekaablitorusid ei ole Transpordiamet paigaldanud, sest see ei ole teehoiukavas. Teehoiukavas ei ole valitsus neid sinna ette näinud, kuna liiklusseadus ja riigieelarve seadus ei võimalda seda. Riigieelarve seadus näeb ette teehoiuvahendid ja liiklusseadus ütleb, et valitsus peab sisustama teehoiumeetmete lõikes teehoiuvahendite jaotuse teehoiukavas. Kliimaministeeriumi ettepanek oli luua ehitusseadustikku volitusnorm, et valitsusel oleks õigus ette näha teehoiukavas lisaks teehoiumeetmetele ka sidetaristu rajamise, tingimused, et selleks on olemas haldusleping nt

Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutuse ehk ELASA-ga. Halduslepingu mõte oli, et projektipõhiselt ELASA hindab, kas sidekaablitoru on vaja või mitte. Küll aga kui seadusesse kirjutatakse sisse väljend „nähaakse ette kulutused“, siis valitsusel kaob ära kaalutusõigus seada teehoiukavas prioriteete teehoiu vajaduspõhiselt, vaid esimene prioriteet teehoiukavas saab olema sidekaablitoru sisaldav ehitusprojekt ja alles siis saab valitsus muid meetmeid kavandada, nagu 2+2 teede ehitamine, teehooldus, katete ehitamine kruusateedele jms, mille osas seadusandja ei ole valitsusele pannud ülesannet teehoiukavas kulutusi ette näha.

Komisjoni liikmed arutasid erinevaid võimalusi ME sõnastamiseks.

Liisi Pajuste sõnas, et Justiits- ja Digiministeerium leidis, et ME sõnastuses oleks hea välja tuua mõiste „passiivne“, kuna see rõhutab ainult kõride, mitte nt mastide või kaabli paigaldust.

Tõnis Mölder selgitas, et kui valitsusel on kindel eelarve, mille eest oleks võimalik ehitada nt 10 km teed ilma sidekaablitaristuta, siis komisjoni eesmärk on tagada, et tee ehitamisel rajataks alati ka vajalik taristu sidekaablite paigaldamiseks. Kui see suurendab projekti maksumust, võib sama eelarve eest valmida ka nt 9,8 km teed 10 km asemel. Küsimus ei ole valitsuse kaalutusõiguses, vaid põhimõttes, et vajalik taristu ehk kõri tuleb tee-ehituse käigus ette näha. Seega iga kord, kui tee tehakse, tuleb kõri paigaldada. Ettepanekus võivad sees olla kaks põhimõtet ehk teeohutus ja leping, kuid ülejäänud puhkudel oleks komisjoni soov, et kõri igal juhul paigaldatakse.

Mart Maastik sõnas, et teedehitajad on temaga samuti kõnealusel teemal ühendust võtnud. Eelkõneleja ettepanekul peab teid ehitades igal juhul toru paigaldama, olenemata sellest, kas seda on reaalselt vaja või mitte. Kõneleja leidis, et kui ehitatakse teatud lõik teed, kuhu ka toru paigaldatakse, siis sealt hakkavad välja paistma visuaalselt mitte kõige kenamad torude otsad. Ühtlasi on torude paigaldus kulukas. Torude paigaldamise kohustus oleks arusaadav, kui tee tehakse valmis täies ulatuses, kuid väikeste lõikude puhul ei pruugi see mõistlik olla. Kogu kulu läheb sellise tegevuse puhul riigile. M. Maastik tõi välja kodaniku küsimuse, et miks peaks Eesti riik võtma vastava sidetaristu rajamise riigiteedega koosehitamisel enda kuluks, seda enam kontekstis, et vastav kulu aastast saaks arvestades riigiteede uuendamise mahtusid riigiteede teehoiukavas 2026–2029 olema u 1–2 mln eurot.

Tõnis Mölder ütles, et sidekaablite paigaldamise võimalus tuleks tee-ehituse käigus ette näha isegi juhul, kui kaableid ei paigaldata kohe, vaid esimesel, teisel või kolmandal aastal. Arvestades tehnoloogia arengut ja sideühenduste kasvavat tähtsust, võib tulevikus tekkida vajadus mobiilistaristu järele kogu teedevõrgus. Samuti aitab vajaliku taristu rajamine tee ehitamise ajal vältida tulevase lisakulusid. Kui sidekaablite paigaldamise vajadus tekib alles mõne aasta pärast, tuleks vastasel juhul juba valmis ehitatud tee uuesti üles kaevata, mis oleks kulukas ja ebamõistlik. Eesmärk on tagada riigi poolt valmisolek taristu kasutuselevõtuks. Taristu hilisema paigaldamise, haldamise ja hooldamise kulud jäävad sideettevõtjate kanda. Selleks sõlmitakse lepingud, mis näevad ette nii ettevõtjate õigused kui ka kohustused riigi ees.

Mario Kadastik sõnas, et tehes päring, kui palju võiks maksta kaablikõri maa alt väljatoomine, siis see on hinnanguliselt u 200-1000 eurot. Ehitades 10 km teed, et panna sinna kaks väljatoomiskaevu, on maksumus suurusjärgus kuni 2000 eurot. Tegemist on väga väikese kuluga, võrreldes sellega, kui palju läheb maksma toru hilisem lisamine.

Mart Maastik leidis, et tegemist on osalt vanamoodsa tehnoloogiaga, kuna tänapäeval ei ole infotehnoloogia vahendid enam ainult maapinna sees.

Rene Kokk lausus, et peab kõride paigaldamise kohustust väga mõistlikuks. Eestis on pidevalt näha, kuidas ehitatakse uus tee ja mõne aja pärast hakkavad taas üleskaevamised toimuma, kuna telekommunikatsiooniettevõtte soovib kõri paigaldada.

Jaak Aab nõustus, et tegemist on taristu osaga ja kõride paigaldamise kohustus peaks seaduses sees olema.

Ain Tatter täpsustas, et igale projektile ei panda kõrisid ka praeguse ettepaneku sõnastuse puhul, kuna tingimuseks on, et haldusleping peab olema sõlmitud. Kommenteerides eelmainitud kaalutlusõiguse teemat, tõi kõneleja illustreeriva näitena välja olukorra, kus Transpordiamet on ELASA kokku leppinud kolm ehitusprojekti, kuhu on vaja „kõri“ paigaldada. Kliimaministeerium esitab need projektid teehoiukava eelnõus valitsusele kehtestamiseks, kuid valitsus ütleb, et hetkel on prioriteetideks hoopis kruusakattega teedele katete ja 2+2 teede ehitusprojektid ning nad sooviksid eelmainitud kolm projekti teehoiukavast välja jätta, kuna selleks ei ole rahalisi vahendeid. Seega küsimus on, kas hetkel kõne all olev sõnastus lubab valitsusel selliselt siis kaalutleda ja oma prioriteete realiseerides „sidekõrisid“ sisaldavad projektid teehoiukavast välja jätta.

Tõnis Mölder lausus, et valitsusele jääb igal juhul õigus otsustada, kuhu ta investeerib ja kuhu mitte.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Vabariigi Valitsuse algatatud postiseaduse, konkurentsiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) teise lugemise ettevalmistamise jätkamine

Marek Reinaas sõnas, et 4. juuni istungil jäi hääletamata postiindeksite haldamisega seotud muudatusettepanek (ME). Komisjonis tekkis küsimus, kuidas sõnastada kõige paremini postiindeksite üleandmine sellisel moel, et tulevikus ettevõtte omanik ei saaks süsteemi kuritarvitada ja täidaks kõik sellega seonduvad õigused ning kohustused.

Järgnevalt asuti ME-de tutvustamise ja seisukohtade kujundamise juurde.

[...]

3. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 17 (uues numeratsioonis punkt 18) muutes järgnevate punktide numeratsiooni vastavalt ja sõnastada see järgmiselt:

18) seadust täiendatakse §-ga 6³ järgmises sõnastuses:

„§ 6³. Postiindeksite süsteemi toimimise tagamine universaalse postiteenuse osutamisel

(1) Universaalse postiteenuse osutaja on kohustatud tagama Eesti postiindeksite süsteemi toimimise, ajakohasuse ja kättesaadavuse kooskõlas Ülemaailmse Postiliidu aktide ning käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega.

(2) Universaalse postiteenuse osutaja peab postiindeksite süsteemi ning tagab selle kasutamiseks vajalike andmete, dokumentide ja tehniliste lahenduste olemasolu ulatuses, mis on vajalik universaalse postiteenuse järjepidevaks osutamiseks.

(3) Universaalse postiteenuse osutaja edastab aadressiandmete süsteemis kasutamiseks vajalikud postiindeksite andmed aadressiandmete süsteemi vastutavale töötlejale masinloetaval kujul. Andmete koosseis, vorm, edastamise sagedus ja ajakohastamise kord sätestatakse ruumiandmete seaduse § 58 lõike 1 alusel kehtestatud määruses.”;

***Selgitus:** Muudatusettepaneku eesmärk on sätestada universaalse postiteenuse osutaja kohustused Eesti postiindeksite süsteemi toimimise tagamisel ja postiindeksite andmete edastamisel aadressiandmete süsteemi vastutavale töötlejale tagamaks postiindeksite süsteemi järjepidevuse ning avalikult kättesaadavuse, sh universaalse postiteenuse osutaja vahetumisel.*

Lõikes 1 sätestatakse universaalse postiteenuse osutaja üldine kohustus tagada Eesti postiindeksite süsteemi toimimine, ajakohasus ja kättesaadavus. Sätte eesmärk on selgelt määratleda, et postiindeksite süsteemi toimivus ei ole üksnes teenuseosutaja sisemine töökorralduslik küsimus, vaid universaalse postiteenuse osutamise lahutamatu osa. Viide Ülemaailmse Postiliidu aktidele rõhutab, et postiindeksite süsteemi korraldamisel tuleb arvestada ka Eesti rahvusvahelisi postialaseid kohustusi.

Lõike 2 kohaselt peab universaalse postiteenuse osutaja postiindeksite süsteemi ning tagab selle kasutamiseks vajalike andmete, dokumentide ja tehniliste lahenduste olemasolu ulatuses, mis on vajalik universaalse postiteenuse järjepidevaks osutamiseks. Sätte eesmärk on tagada, et postiindeksite süsteem ei oleks käsitatav üksnes loeteluna või andmekogumina, vaid toimiva terviklahendusena, mille kasutamiseks on olemas vajalikud alusandmed, kirjeldused ja tehnilised lahendused.

Lõikega 3 nähakse ette universaalse postiteenuse osutaja kohustus edastada aadressiandmete süsteemis kasutamiseks vajalikud postiindeksite andmed aadressiandmete süsteemi vastutavale töötlejale masinloetaval kujul. Sätte eesmärk on tagada postiindeksite andmete sidumine riikliku aadressiandmete süsteemiga ning toetada aadressiandmete kvaliteeti, ühtsust ja taaskasutatavust. Masinloetava kuju nõue võimaldab andmete tõhusat ja automatiseeritud töötlemist ning vähendab käsitsi andmesisestamisest tulenevat veaohu. Lõike teises lauses sisalduva viitega ruumiandmete seaduse § 58 alusel kehtestatud määrusele jäetakse andmete koosseisu, vormi, edastamise sageduse ja ajakohastamise korra täpsustamine alamakti tasandile. See võimaldab kehtestada tehnilisemat laadi nõudeid paindlikumalt ning vajaduse korral neid kiiremini ajakohastada. Andmete esitamise kohustamine aitab tagada ka postiindeksite avaliku kättesaadavust, kuna ruumiandmete seaduse § 58 lg 1 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16. juuni 2021.a määruse nr 32 „Aadressiandmete süsteem“ § 12 kohaselt on aadressiandmed avalik teave ja tasuta kasutatavad. Arvestades vajadust muuta aadressiandmete süsteemi määrust, on mõistlik rakendada kogu paragrahvile hilisemat jõustumisaega ehk muudatused peaksid jõustuma 01.01.2027.

Postiindeksite ehk sihtnumbrite andmebaasi haldab AS Eesti Post, kes otsustab ka uute sihtnumbrite loomise üle. Sihtnumbrite kasutamise õiguslikuks aluseks on senini olnud PostiS § 27 lg 2 p 3 ja UPT tüüptingimused

(<https://www.omniva.ee/wp-content/uploads/sites/7/2024/12/universaalse-postiteenuse-tuupitingimused-2024-est.pdf>).

PostiSi järgi kehtivad tüüptingimused postiteenuse osutamisel postiteenuse kasutajale ja UPT osutaja esitab tüüptingimustes postiaadressi kohustuslikud osad. Tüüptingimuste p 1.9 kohaselt kantakse saaja ja saatja aadressandmed postisaadetisele järgmiselt:

– saaja nimi (füüsilise isiku ees- ja perekonnanimi või juriidilise isiku nimi); – tänav, maja- ja korterinumbr, väljaspool linnu, alevaid ja alevikke talu nimi; – küla ja valla nimi; – sihtnumber (kirjutatakse viimasele reale enne linna või maakonna nimetust); – linn või maakond; – riik (kantakse postisaadetisele vaid rahvusvaheliste postisaadetiste puhul, riigi nimetus kirjutatakse trükitähtedega inglise keeles). Alates 2017 on sihtnumber ka osa ametlikust aadressiandmete süsteemist

(<https://www.riigiteataja.ee/akt/118062021032?leiaKehtiv>).

Majanduskomisjon (Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ettepanek)

Mart Maastik uuris, et kui UPT-d ei tule keegi tulevikus pakkuma, kuidas siis edasi toimetatakse.

Taavi Kurvits vastas, et Konkurentsiametil on kohustus seaduse alusel korraldada iga viie aasta tagant konkurss, leidmaks UPT osutaja. Kui konkurss mingil põhjusel ebaõnnestub, nt sinna ei tule pakkujaid või pakkujad ei kvalifitseeru, siis paneb Konkurentsiamet kohustuse sellele ettevõttele, kellel oli konkursi korraldamise ajal UPT osutamise tegevusluba. Seega, kui 2029. aastal tehakse konkurss ja sinna ei tule pakkujaid või konkurss ebaõnnestub, siis pannakse järgmiseks viieks aastaks kohustus Eesti Postile ehk Omnivale.

Mart Maastik küsis, mis saab, kui Eesti Post läheb pankrotti.

Taavi Kurvits sõnas, et majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse alusel on üldhuviteenuse puhul, milleks postiteenus on, Konkurentsiametil võimalus üldhuviteenuse toimepidevuse tagamiseks mitmeid hoobasid kasutada. Kui eelnevalt on näha, et ettevõttel tekivad raskused ning ta soovib teenuse osutamisest loobuda (nt pahatahtliku pankroti kaudu), on võimalik teha ettekirjutus, määrata sunniraha ja ka vara võõrandada, et tagada teenuse toimimine. Viimane võimalus on leida alternatiivne teenuseosutaja, kes teenust tagab.

Mart Maastik küsis, et kui Eesti Posti erastajal hakkab majanduslikult kehvasti minema, siis kas riik igal juhul hakkab teda abistama, sest tegemist on UPT osutajaga.

Taavi Kurvits ütles, et ka teiste teenuste puhul, mis on üldhuviteenused, on teatud sammud, mida riik saab teha selleks, et tagada teenuse säilimine. UPT ei ole siinjuures erandlik. Riik ei lähe otseselt appi, kuid peab tagama, et teenus oleks inimestele kättesaadav. Selleks on eelnevalt mainitud mehhanismid.

Mart Maastik lausus, et on keeruline aru saada, mis saab siis, kui enam ettevõtet ei ole, kes saab sellega tegeleda. Hetkel on riigiettevõttele võimalik kohustusi seada, kuid eravõtetele ei saa selliseid kohustusi panna. Eesti Post on riigile strateegiliselt oluline ettevõte, et UPT-d osutada. Kui Eesti Post lubatakse erastada, siis ei ole garantiid, et keegi sellega tegelema hakkab.

Rene Kokk uuris, et kui mingil põhjusel eelmine UPT pakkuja peab jätkama, sest hankelt ei tulnud uusi pakkujaid, siis kuidas ettevõtte vaatab üle oma järgmise perioodi ehk kuni viie aasta hinnastamise.

Taavi Kurvits vastas, et eelnõu muudab kogu hinnastamise mudelit. Edaspidi hakkab hinnastamine toimuma läbi põhjendatud tasu, mida kooskõlastab Konkurentsiamet. Ka n-ö olemasolev teenuseosutaja, kellele pannakse uus kohustus, saab teha taotluse Konkurentsiametile vastavalt oma kuludele. Konkurentsiameti kooskõlastuse järgselt saab ta hakata hinda rakendama, juhul, kui Konkurentsiamet on hinna kooskõlastanud ehk see on kuludele vastav. Omniva ja Konkurentsiamet on hinnanud, et hinna ülevaatamine hakkab toimuma u kord aastas.

Rene Kokk uuris, milline on kaitsemehhanism, et ei tekiks olukorda, kus ettevõtte, kes hetkel teenust pakub, viib situatsiooni sinna, et keegi ei tule hankel pakkuma ja ta saab hiljem öelda hinna, mida ise soovib.

Taavi Kurvits ütles, et esimene kaitsemehhanism on kõnealune eelnõu, mis muudab postiteenuse osutamise paindlikumaks ja hinnastamise läbipaistvamaks. Konkurentsiameti roll samuti kasvab. Ettevõtte peab tegema oma kuludel põhineva taotluse ja Konkurentsiamet kooskõlastab selle. Ühtlasi parandab eelnõu nõudeid ja tingimusi, mis teenuse osutajale seatakse, nt kvaliteeditingimuste, kohustuslike teenuste või tegevuslubade menetluse vaates. Kõigi selliste sätete paindlikumaks muutmine tagab, et teenus on tänapäevale ja inimeste vajadustele rohkem vastav. Ühtlasi aitab see teenuse osutamisel lähtuda turutingimustest ja on seeläbi atraktiivsem võimalikele teistele postiteenuse ostajatele, kes hetkel Eesti turul tegutsevad.

Tõnis Mölder lausus, et ei toeta Omniva erastamist. Kõnealuse eelnõu puhul on ilmselt nii, et need, kes seda põhimõtteliselt ei toeta, neil on keeruline eelnõu otstarbekusest aru saada. Küll aga, kui inimene peab Omniva erastamist mõistlikuks, siis kõnealune regulatsioon loob selleks mõistliku eelduse.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 5: Mario Kadastik, Õnne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 4: Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder; erapooletuid 0; ei hääletanud 1: Jaak Aab).

[...]

13. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 63 (uues numeratsioonis punkt 72) ja sõnastada see järgmiselt:

„72) seadust täiendatakse §-dega 53³ ja 53⁴ järgmises sõnastuses:

„§ 53³. Perioodilise väljaande edastamise põhjendatud tasule üleminek

(1) Käesoleva seaduse § 39² lõikes 4 nimetatud meetodika perioodilise väljaande edastamise kohta töötab välja ja avalikustab Konkurentsiamet oma veebilehel hiljemalt 2028. aasta 1. jaanuaril.

(2) Käesoleva seaduse § 39³ lõikes 1 nimetatud taotlus perioodilise väljaande edastamise põhjendatud tasu suuruse kooskõlastamiseks esitatakse Konkurentsiametile esimest korda hiljemalt 2028. aasta 1. juunil.

(3) Enne 2028. aasta 1. novembrit universaalse postiteenuse osutajaga sõlmitud perioodilise väljaande edastamise lepingud tuleb viia käesoleva seaduse §-des 36¹ ja 39¹–39³ sätestatud nõuetega kooskõlla 2028. aasta 1. novembril. Pärast 2028. aasta 1. novembrit ei kohaldata lepingutingimust, mis on nimetatud sätetega vastuolus.

§ 53⁴. Universaalse postiteenuse osutamise regulatsiooni järeelhindamine

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium analüüsib hiljemalt 2031. aasta 1. juuliks universaalse postiteenuse toimimist, sealhulgas perioodiliste väljaannete edastamise regulatsiooni toimimist, arvestades postituru arengut, tarbijakäitumise muutusi, teenuse kättesaadavust, rahastamise jätkusuutlikkust ning järelevalve korralduse ja rahastamise tõhusust, ning esitab vajaduse korral Vabariigi Valitsusele ettepanekud regulatsiooni muutmiseks.”“.

Selgitus: Paragrahvidega 53³ ja 53⁴ nähakse ette perioodilise väljaande edastamise põhjendatud tasule üleminek ning regulatsiooni järeelhindamine.

Lisatava § 53³ eesmärk on tagada sujuv üleminek perioodilise väljaande edastamise põhjendatud tasu regulatsioonile. Selleks sätestatakse tähtjad tasu arvutamise meetodika väljatöötamiseks ja avalikustamiseks ning põhjendatud tasu kooskõlastamise menetluse esmakordseks läbiviimiseks.

Paragrahvi 53³ lõike 3 eesmärk on tagada enne seaduse jõustumist sõlmitud perioodilise väljaande edastamise lepingute kehtivuse jätkumine kuni nende lõppemiseni. Lepingud tuleb viia kooskõlla 2028. aasta 1. novembril jõustuvate sätetega.

Paragrahvi 53⁴ eesmärk on tagada universaalse postiteenuse regulatsiooni toimimise järeelhindamine pärast muudatuste rakendumist. Muudatuse kohaselt analüüsib Regionaal- ja Põllumajandusministeerium hiljemalt 2031. aastaks regulatsiooni mõju ning esitab vajadusel Vabariigi Valitsusele ettepanekud regulatsiooni muutmiseks. Järeelhindamine võimaldab hinnata muudatuste mõju universaalse postiteenuse, sh perioodika, kättesaadavusele, kvaliteedile ja jätkusuutlikkusele, järelevalve korraldusele ja rahastamisele ning vajaduse korral kohandada regulatsiooni vastavalt praktikas ilmnunud vajadustele.

Majanduskomisjon (Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 5: Mario Kadastik, Õne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 3: Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Mart Maastik; erapooletuid 0; ei hääletanud 1: Jaak Aab).

[...]

15. Muuta eelnõu § 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„§ 4. Seaduse jõustumine

(1) Käesolev seadus jõustub 2026. aasta 10. augustil.

(2) Käesoleva seaduse § 1 punktid 2, 12, 16, 17, 18, 25–32, 34, 35, 37–40, 59, 64, 66, 69 ja 70 ning §-d 2 ja 3 jõustuvad 2027. aasta 1. jaanuaril.

(3) Käesoleva seaduse § 1 punktid 14, 36, 51, 58, 60 ja 68 jõustuvad 2028. aasta 1. novembril.”.

Selgitus: Eelnõu menetlustempot tulenevalt ning perioodilise väljaande edastamise regulatsiooni põhimõttelise muutmise tõttu on vajalik muuta seaduse sätete jõustumisaegu. Seaduse jõustumine esimeses etapis oli kavandatud 2026. aasta 1. aprillile, eelnõuga muudetakse jõustumisaega ja määratakse selleks 10. august (§ 4 lg 1). Muudatus arvestab

seaduseelnõu menetluseks ettenähtud tähtaegadega ja normi adressaatidele (Eesti Post AS, Konkurentsiamet) vajaliku üleminekuajaga.

Üleminek universaalse postiteenuse põhjendatud tasule ning universaalse postiteenuse makse ja ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise regulatsioon, samuti tegevusloa regulatsiooni muudatused on kavandatud jõustuma 2027. aasta 1. jaanuaril (§ 4 lg 2).

Perioodilise väljaande edastamise teenus liigitatakse universaalse postiteenuse alla ning vastavad sätted jõustuvad 2028. aasta 1. novembril (§ 4 lõige 3).

Majanduskomisjon (Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 6: Jaak Aab, Mario Kadastik, Örne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 3: Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Mart Maastik; erapooletuid 0).

Otsustati:

4.1. Taotleda Riigikogu juhatuselt menetlusedokumentide kättesaadavuse aja lühendamist ja uueks tähtajaks määrata 9.06 kl 17.00 (poolt 6: Jaak Aab, Mario Kadastik, Örne Pillak, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 3: Aleksei Jevgrafov, Rene Kokk, Mart Maastik; erapooletuid 0).

5. Info ja muud küsimused

Marek Reinaas andis ülevaate eesootavatest kohtumistest.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Maria Haas
protokollija